

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Jauhojärvi-Koskelo, Camilla; Palviainen, Åsa

Title: "Jag studerar gärna svenska men är inte nöjd med det jag kan" : motivation, attityder och färdigheter i svenska hos finska universitetsstudenter

Year: 2011

Version: Published version

Copyright: © Hämeen ammattikorkeakoulu & kirjoittajat

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Jauhojärvi-Koskelo, C., & Palviainen, Å. (2011). "Jag studerar gärna svenska men är inte nöjd med det jag kan" : motivation, attityder och färdigheter i svenska hos finska universitetsstudenter. In T. Juurakko-Paavola, & Å. Palviainen (Eds.), *Svenskan i den finska skolan och högre utbildningen : om kunskaper och motivation genom olika utbildningsstadier* (pp. 81-102). Hämeen ammattikorkeakoulu. HAMKin julkaisuja, 11/2011.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015060812741>

”JAG STUDERAR GÄRNA SVENSKA MEN ÄR INTE NÖJD MED DET JAG KAN”

Motivation, attityder och färdigheter i svenska hos finska universitetsstudenter

Camilla Jauhojärvi-Koskelo och Åsa Palviainen

1 Inledning

I den studie som presenteras här undersöks vilka färdigheter finskspråkiga universitetsstudenter har i svenska och vilken syn de har på språket. Precis som alla finskspråkiga studenter på yrkeshögskolan (se Juurakko-Paavola i denna volym), går alla finskspråkiga universitetsstudenter en obligatorisk kurs¹ i svenska som leder till den s.k. *språkexamen för statsförvaltningen* (se vidare Juurakko-Paavola & Palviainen i denna volym, samt nedan). Vi har båda erfarenhet som svensklärare på dessa kurser och i samma veva som språklagen förnyades 2004 och språkraven för språkexamen konkretiserades (se Elsinen och Juurakko-Paavola 2006), noterade vi att studenternas färdigheter i svenska ganska snabbt verkade ha försämrats. Vid denna tidpunkt blev också provet i svenska i studentexamen på gymnasiet frivilligt och vi anade att detta skulle få negativa konsekvenser för färdighetsnivån i svenska när studenterna som valt att inte skriva provet kom till våra kurser på universitetet.

För att ”ta tempen” på situationen, genomförde vi under läsåret 2006–2007 en kartlägningsstudie vid Jyväskylä universitet.² Syftet med studien var att *fastställa hur pass bra studenternas svenska var då de inledde den obligatoriska kursen i svenska samt deras attityder till och motivation för att läsa svenska*. Totalt deltog 776 studenter från universitetets alla sju fakulteter i undersökningen som innebar att svara på en enkät samt att skriva en uppsats på svenska. Sjuttio uppsatser från var och en av de sju fakulteterna bedömdes för att avgöra studenternas färdighetsnivåer. Det är dessa 490 studenters skriftliga färdigheter samt deras åsikter som de återspeglas i enkätsvaren som skall analyseras närmare nedan.

1 Egentligen är det bara avläggandet av språkexamen för statsförvaltningen som är obligatorisk vilket gör att man i princip har rätt att bara gå upp på ett prov. En klar majoritet går dock kursen som leder till denna språkexamen.

2 Kartläggningen gjordes inom ramen för projektet SVE2JU (Svenska som andraspråk vid Jyväskylä universitet). Projektet leds av Åsa Palviainen och har delfinansierats av Nordplus Sprog (2006–2007) och Finlandssvenska kulturfonden (2009–2010).

2 Bakgrund

2.1 Allmänt om språkstudier vid universitet

Vid alla universitetsstudier i Finland ingår obligatoriska kurser i språk och kommunikation. De olika fakulteterna vid de 12 universiteten har stor frihet att bestämma omfattningen av dessa studier, så hur många studiepoäng som ska avläggas varierar därför stort såväl mellan som inom universiteten. Det finns dock en grundläggande struktur i universitetssystemet vad gäller de studier som ska genomföras av alla. Denna struktur består av kurs(er) i *modersmål* (finska för dem som gått i skola på finska, svenska för dem som gått i svensk skola), kurs i *andra inhemska språket* (svenska för den förstnämnda gruppen, finska för den andra) samt studier i *minst ett främmande språk* (vid vissa fakulteter kan kravet vara två främmande språk). Vid många av universiteten finns en särskild institution som ger kurserna (ofta kallat språkcenter) men undervisningen kan också förmedlas av andra enheter som verkar inom andra institutioner. Det finns stora variationer vad gäller utbud av språkkurser vid olika universitet, i synnerhet vad gäller främmande språk. Omfattningen mätt i obligatoriska studiepoäng kan återigen variera stort på ett nationellt plan, men en kvalificerad gissning är att det genomsnittliga antalet obligatoriska studiepoäng som studenter ska avlägga är 10 studiepoäng. Många väljer dock att läsa mer än de obligatoriska kurserna; vid dags dato läser ca 50 % av universitetets studenter i Jyväskylä frivilliga språkkurser, utöver de obligatoriska.³

Målet generellt med språk- och kommunikationskurserna är att ge studenterna sådan språkkunskap som de behöver för att kunna inhämta information för att förbättra, upprätthålla och utveckla sin yrkesfärdighet. Studierna i svenska är alltså en del av de språk- och kommunikationsstudier som ingår i alla högskoleexamen i Finland och beskrivs närmare nedan.

2.2 Svenskstudier vid universitet

I språkkunskapslagen (424/2003) bestäms att om högskoleexamen enligt lag och förordning är behörighetsvillkor för en statlig anställning, *krävs vid tvåspråkiga myndigheter att man har utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i befolkningsmajoritetens språk inom myndighetens ämbetsdistrikt samt nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i det andra språket* (6 § 1 mom.). Vid enspråkiga myndigheter krävs endast att man har nöjaktig förmåga att förstå det andra språket. För alla som avlägger universitetsexamina (liksom de som avlägger yrkeshögskoleexamen) ingår som examenskrav att man visar att man har de kunskaper i det andra språket (dvs. svenska för dem som gått i finskspråkig skola och finska för dem som fått sin skolutbildning på svenska) som krävs för en tjänst med högskoleexamen som behörighetsvillkor vid en tvåspråkig myndighet. I förordningen om universitetsexamina (794/2004)

3 Språkcenterchef Peppi Taalas, 31.10.2011, personlig kommunikation.

bestäms dessutom att studerande för högre eller lägre högskoleexamen ska visa sådana språkkunskaper som är nödvändiga med tanke på det egna området (6 §). Kurserna som arrangeras vid universiteten – och som leder fram till den s.k. *språkexamen för statsförvaltningen* – är därför inriktade på studerandenas specialområden. De språkkunskaper som krävs i högskoleexamen gäller alltid muntlig och skriftlig förmåga varför det är dessa som fokuseras på och som testas i avläggandet av språkexamen för statsförvaltningen. I högskoleexamensbetyget står om studenten har visat sig ha nöjaktig eller god förmåga i tal respektive skrift i svenska. Studenter som läser svenska som bi- eller huvudämne undantas från obligatoriet att gå kursen i svenska.⁴

Jyväskylä universitet, vid vilket undersökningen som presenteras här genomfördes, är ett finskspråkigt universitet med 15 000 studenter i Mellersta Finland. Universitetet har sju fakulteter: humanistisk, samhällsvetenskaplig, matematisk- och naturvetenskaplig, idrotts- och hälsovetenskaplig, pedagogisk, ekonomisk samt informationsteknologisk fakultet. Den obligatoriska kursen i svenska heter vid Jyväskylä universitet *Akademisk svenska* och skall tas av alla studenter som fått sin skolbildning på finska. Kursen ges av språkcentret, som är en separat institution inom universitetet⁵. Syftet med kursen är att studenten skall tillägna sig de kunskaper som krävs av statligt anställda vid tvåspråkiga myndigheter och som är nödvändiga med tanke på det egna området (424/2003). På kursen läser man t.ex. in sig på fackterminologin inom det område man studerar. Man skall också vid kursens avslutning kunna påvisa att man har kunskaper motsvarande nivå B1 i både tal och skrift, enligt Europarådets sexgradiga språkfärdighetsskala CEFR (se vidare Juurakko-Paavola & Palviainen i denna volym).

Hur många studiepoäng sådana språkkurser motsvarar, beror på fakultet och det ämne man läser. Vid Jyväskylä universitet skall t.ex. studenterna på den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten läsa minst 6 studiepoäng språk- och kommunikationskurser, varav två av dessa studiepoäng skall vara i svenska. Två studiepoäng innebär här 24 timmars kontaktundervisning. På ekonomiska fakulteten består svenskursen av 3 studiepoäng (36 kontaktundervisningstimmar) medan det totala omfånget språk- och kommunikationskurser uppgår till mellan 30 och 40 studiepoäng, beroende på det huvudämne man har. Ekonomistudenterna tar förutom kurserna i finska (dvs. det egna modersmålet) och svenska (det andra inhemska språket), kurser i minst två språk till, där engelska oftast är det ena. Det finns också i viss mån frivilliga kurser i svenska att ta för den som är intresserad.

4 Genomförda grundstudier i svenska ger automatiskt vitsordet nöjaktiga kunskaper i examensbetyget och genomförda ämnesstudier ger goda kunskaper.

5 Under läsåret 2006–2007 var fyra lärare heltidssysselsatta och 11 deltidssysselsatta med att undervisa på Akademisk svenska.

3 Forskningsfrågor

Det övergripande syftet med studien som presenteras här är att utreda hurdana kunskaper i svenska studenterna har när de påbörjar den obligatoriska kursen i svenska vid universitetet samt vilken inställning de har till att studera svenska. Färdigheter i och inställning till att studera svenska i relation till tidigare utbildning undersöks inte, då 98 % av studenterna hade gymnasieexamen. Forskningsfrågorna är de följande:

1. Hur bra svenska kan studenterna, baserat på CEFR-bedömningar av skrivna uppsatser, när de påbörjar den obligatoriska kursen i svenska? Finns det skillnader i språkfärdighet mellan
 - kvinnliga och manliga studenter?
 - studenter som studerar vid olika fakulteter?
2. Vilken motivation, baserat på ställningstaganden till ett antal påståenden, känner studenterna gentemot att studera svenska? Finns det några skillnader mellan
 - kvinnliga och manliga studenter?
 - studenter som studerar vid olika fakulteter?
 - studenter med olika färdighetsnivåer?

4 Data och metod

Enkäten som studenterna fyllde i samlades alltid in av en av oss i samband med introduktionstillfället på kursen Akademisk svenska. Enkäten var på finska och tvådelad. I den första delen ställdes bakgrundsfrågor med främst slutna svarsalternativ. Studenternas kön, födelseår, studieämne, geografisk hemvist (landskap), antal år man läst svenska i skolan, genomförd studentexamen inklusive betyg samt språkanvändningsvanor efterfrågades. I den andra delen fick studenten ta ställning till 19 påståenden som rörde motivation och attityder gentemot svenska som studenten fick skatta enligt en femgradig Likert-skala: *instämmer inte alls* – *instämmer inte helt* – *vet inte* – *instämmer delvis* – *instämmer helt* (dessa fem svarsmöjligheter har i analyserna nedan reducerats till tre: *instämmer*, *instämmer inte*, samt *vet inte*). I denna studie kommer 11 av de ursprungliga 19 påståendena analyseras och dessa kommer att korreleras med *kön*, *fakultetstillhörighet* samt *färdighetsnivå* (se nedan). I korrelationsanalyserna användes Pearson Chi-Square. I redogörelserna nedan har alla samband som nämns som signifikanta, ett p-värde på <0.01. Det bör noteras att vi använt de statistiska analyserna främst för att *beskriva* våra data snarare än att *förklara* dem.⁶

6 Att utreda orsak och verkan eller att finna den starkast förklarande variabeln, hade krävt noggrannare kontroll av bakgrundsfaktorer vid datainsamlingen och delvis andra statistiska metoder (för loglineär analys, se Nordqvist Palviainen & Jauhojärvi-Koskelo 2009).

För att avgöra färdighetsnivå, fick studenterna vid det andra kurstillfället skriva en kortare uppsats (ca 150 ord) på svenska på ämnet *Universitetslivets ljusa och mörka sidor*. Totalt 666 uppsatser samlades in och 490 av dessa (70 uppsatser från var och en av universitetets sju fakulteter) bedömdes av tre olika erfarna svensklärare utifrån CEFR-skalan. Interreliabiliteten var ganska hög (Cronbach's Alpha 0,834). Bedömningsprocessen beskrivs mer i detalj i Palviainen (2010).

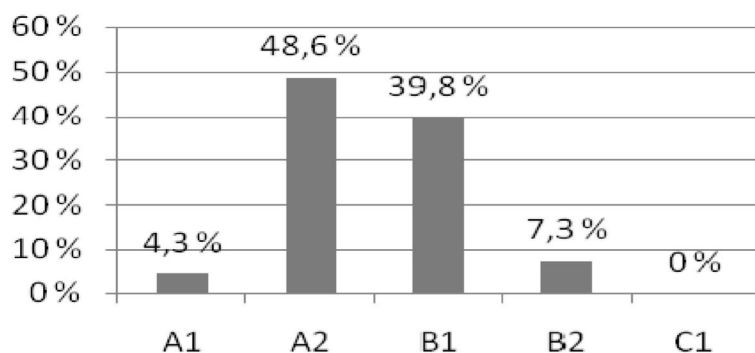
I studien som presenteras här är det de 490 studenter vars uppsatser bedömts, som är i fokus. Medianåldern bland dem var 24 år och 64 % var kvinnor (vilket speglar könsfördelningen på universitetet som helhet). Drygt 98 % av studenterna hade gymnasieexamen och av dessa hade 98 % skrivit provet i svenska i studentexamen. Sett till studiebakgrund, och till skillnad från vad som är fallet vid yrkeshögskolan (se Juurakko-Paavola i denna volym), är det alltså en mycket homogen grupp som studeras.

5 Resultat

5.1 Färdigheter i svenska

5.1.1 Lärares CEFR-bedömningar

Resultatet av uppsatsbedömningarna ger vid handen att över hälften av studenterna vid kursstart befinner sig på en färdighetsnivå i skriven svenska som är *lägre* än den som krävs för avläggande av språkexamen för statsförvaltningen (lägst nivå B1). Figur 1 visar att 52,9 % av uppsatserna är bedömda som motsvarande färdighetsnivåerna A1 och A2, medan övriga når upp till B1 eller B2. Ingen av uppsatserna bedömdes motsvara nivå C1. I tabell 1 finns exempel på texter som representerar de olika nivåerna.

Figur 1. Skriftliga färdigheter i svenska, enligt procentuella fördelningar, vid inledningen av den obligatoriska kursen i svenska: Studentuppsatser (N=490) bedömda enligt CEFR-nivåer

Resultaten korrelerade med kön så att kvinnliga studenter bedömdes ha bättre färdigheter än män.⁷ Över hälften (55 %) av de kvinnliga studenterna bedömdes ha färdigheter motsvarande nivå B1 eller B2, medan motsvarande andel för manliga studenter var ca en tredjedel (34 %). Vidare skiljde sig studenterna vid IT-fakulteten från övriga fakulteter: endast 14 % av IT-studenterna befanns vara på nivå B1 eller B2 medan motsvarande siffra för de sex övriga fakulteterna var 53 %. Det bör påpekas att könsfördelningarna vid de olika fakulteterna skiljde sig åt, så att 83 % av studenterna vid IT-fakulteten var män medan andelen män vid pedagogiska fakulteten endast var 14 %. En närmare granskning av relationerna mellan färdigheter, kön och fakultet⁸ visar därför att könsskillnaderna endast är statistiskt signifikanta för den samhällsvetenskapliga respektive den ekonomiska fakulteten. Vid dessa två fakulteter presterade de kvinnliga studenterna klart bättre än de manliga studenterna, medan könsskillnaderna inte var noterbara vid de övriga fakulteterna. Man bör därför vara något försiktig med att dra slutsatser om färdighetsnivåer kontra kön vad gäller universitetsstudenter.

Trots att målet för studierna i svenska på gymnasiet är nivå B1 (jfr. Juurako-Paavola & Palviainen i denna volym), är det alltså klart att en hög andel av studenterna inte har sådana skriftliga färdigheter i svenska när de påbörjar den obligatoriska kursen vid universitetet. Med tanke på att kursen är såpass kort är det en stor utmaning för såväl studenten själv som läraren att utveckla kunskaperna tillräckligt mycket för att studenten vid kursens slut skall kunna avlägga språkexamen, där färdigheter motsvarande B1 krävs. Detta gäller i synnerhet manliga studenter vid vissa fakulteter (jfr. ovan) samt generellt studenter vid IT-fakulteten. Denna problematiska situation diskuteras mer ingående i Palviainen (2010).

7 Pearson $\chi^2=38.363$, $df=3$, $p=0.000$

8 Multinominell logistisk regressionsmodell och *likelihood ratio test* applicerades för att utröna korrelationer och effekter (se Palviainen 2010).

Tabell 1. Exempel på studentuppsatser på olika CEFR-nivåer

<p><i>A1</i></p> <p><i>Den mörkaa sider med här livet är, at man har lite pengor, eftersom du kan inte arbeta och studera engong så bra. Det er möligt, men svår. Du har din studiertort (?), men det är bara lite.</i></p> <p><i>I din fritiden, måste du göra hemskrivor, eller arbetet, eller någånning.</i></p> <p><i>Den ljusa sidor, din tid er din tid, kan du göra vad du vill. Ingen personen kan...</i></p> <p><i>Kanske den bästa sider er det mat du kan köpa på universitetets cafe.</i></p>	<p><i>A2</i></p> <p><i>Jag tycker att vara en student är en sak för mig. Jag kan sova i morgon och festa i natten. Livet är fri och det är den bästa sidor i universitetetslivet. Nu måste jag säga att jag tycker på studera och lära mig nya saker. Så den frighet inte är den enast ljusa sidor för mig.</i></p> <p><i>Studenter har inte mycket pengor i back fickan, speciellt om man inte ha en jobba, men det är en prisset på vara fri. Mörka sidor är inte så stranga och ljusa sidor alltid vinner.</i></p>
<p><i>B1</i></p> <p><i>Jag har studerat i ett år på universitet nu. Jag tycker att förra år var kanske det bästa år i mitt liv.</i></p> <p><i>När jag första gången kom i Jyväskylä visste jag ingenting om hur ska jag plugga på universitet. Lyckligtvis fått jag flera nya kompisar. allt var ganska lätt. Jag har den mening, att kompisar är den viktigaste saken. Det är också viktigt, att man kan studera som man vill. Jag behöver mycket tid eftersom jag arbetar och spelar fotboll.</i></p> <p><i>Det finns bara några mörka sidor som jag vet. Det är ganska tråkigt att man också måste arbeta. Jag tycker att jag kan inte köpa mat och betala allt om jag inte har ett job. Ibland känns prov och läxor tråkigt, men lyckligtvis är allt verkligen fritt.</i></p>	<p><i>B2</i></p> <p><i>Jag har studerat på universitetet i nio år och jag har tyckt väldigt mycket om att studera här. Man har frihet att studera då man vill och det är inte obligatoriskt att delta i föreläsningar eller i lektioner. Man kan välja sina kurser ganska fritt och studera kurser som man är intresserad av. Jag blir färdig i nästa år och jag tror att jag har en bra chans att få ett bra jobb, eftersom jag har universitetsutbildningen.</i></p> <p><i>Men det finns också den mörka sidan i universitetetsliv. Om man är en student, då har man mycket lite pengar och det kan vara svårt. Det finns också ingen som säger att du måste studera. Friheten kan bli ett problem om man inte har en bra motivation(?) att studera. Det finns också branscher, där det är svårt att få ett jobb även om man har en examen från universitetet.</i></p>

5.1.2 Studenternas subjektiva uppfattningar av färdigheter

I kartläggningsprojektet ingick inte att studenterna skulle göra självbedömningar av färdigheterna enligt CEFR-skalan. Däremot rör två av påståendena i enkätens attityd- och motivationsdel vilka *uppfattningar man har om de egna färdigheterna*. De uppfattningar som en viss individ har är kontextuella och påverkas av tidigare erfarenheter (t.ex. från skoltiden) och är också personliga, kognitiva och kontextuella (se t.ex. Kalaja & Barcelos 2003, Barcelos & Kalaja u.u.). Laine och Pihko (1991) talar om den språkliga jaguppfattningen som den information, de uppfattningar, förhoppningar och antaganden som inläraren har om sig själv som språkinlärare. Denna kan vara både positiv och negativ till sin karaktär och den förändras också mycket långsamt, i synnerhet om den språkliga jaguppfattning man har etablerats tidigt (Barcelos & Kalaja u.u.).

De två påståendena som undersöks och som rör den språkliga jaguppfattningen är:

1. *Jag tycker att mina svenskkunskaper är bra.*
2. *Jag är nöjd med mina kunskaper i svenska.*

Som framgår av tabell 2, var det bara 16 % av studenterna som instämde i påståendet *"Jag tycker att mina svenskkunskaper är bra"*. Kvinnorna ansåg i högre grad än männen att de har bra kunskaper i svenska (20 % respektive 8 %) och de på högre färdighetsnivå ansåg i högre grad att de hade bra kunskaper. Intressant nog finns inga skillnader på fakultetsnivå. Vad gäller huruvida studenterna var nöjda med det de kan, var de även här återhållsamma. Endast 15 % av studenterna instämde i påståendet *"Jag är nöjd med mina kunskaper i svenska"* (påstående 2 ovan). Det finns en viss koppling mellan färdighetsnivå och hur man svarat – endast 9,5 % av dem på nivå A1 uttryckte att de var nöjda med kunskaperna – men även bland dem som bedömts ha kunskaper motsvarande B2 uttryckte bara 39 % att de var nöjda med det de kan. Fakultetstillhörighet har däremot inte någon betydelse för hur man förhållit sig till de två påståendena ovan.

Tabell 2. Fördelningen av svar på påstående 1. *Jag tycker att mina svenskkunskaper är bra* enligt färdighetsnivå

		instämmer		instämmer inte		vet inte		Totalt	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Färdighetsnivå	A1	1	4,8	18	85,7	2	9,5	21	100
	A2	17	7,1	173	72,7	48	20,2	238	100
	B1	45	23,1	92	47,2	58	29,7	195	100
	B2	14	38,9	10	27,8	12	33,3	36	100
Totalt		77	15,7	293	59,8	120	24,5	490	100

Man kan alltså konstatera att majoriteten av studenterna är ganska självkritiska gällande de egna kunskaperna i svenska. Man anser dels att färdigheterna i svenska inte är bra och dels att man inte är nöjd med det man kan. Vidare kan vi se att det finns en viss koppling mellan färdighetsnivå (så som den bedömts av de tre lärarna) och självuppfattningen man har om färdigheterna.

Det är dock vanskligt att analysera en individs uppfattningar. Som nämndes tidigare är uppfattningar i högsta grad personliga och kontextuella. Vad menas t.ex. med "bra kunskaper i svenska" och hur har man tolkat det? Är det vad man fått förmedlat genom resultat i studentexamen eller av en lärare? Eller något annat? Likaså är "nöjd" (jfr. påstående 2) ett relativt begrepp: En student kan ha mycket svaga färdigheter och ändå vara nöjd med det liksom en student kan vara omvittnad duktig på språket men ändå inte själv vara nöjd. Detta är beroende bl.a. av den självkänsla och de ambitioner man har i språkinläringen och detta är svårt för forskaren att komma åt. Att inte vara nöjd med det man kan innebär ändå på något plan att man har drömmar och önskemål om ens språkkunskap och strävar efter en nivå som han oftast själv har satt upp.

5.2 Inställningen till att studera svenska

I denna del analyseras studenternas motivation och inställning gentemot svenska. Studenterna tog i enkäten ställning till 19 olika påståenden och här skall nio av dessa analyseras närmare. Analysen är uppdelad enligt fyra teman som bygger på Kantelinens (2004) motivationskategoriseringar: *personligt intresse för att studera svenska*, *motivation relaterad till arbetsliv*, *kommunikationsbetonad integrativ orientering*, samt *motivation relaterad till kulturmöten*. Dessutom undersöks påståendet *lärarens inverkan på studiemotivationen*.

5.2.1 Personligt intresse för att studera svenska

Den första gruppen påståenden som undersöks är sådana som rör *personligt intresse för att studera svenska*. Dessa påståenden har att göra med studentens inställning till, och vilja för, att studera svenska och eventuell önskan att studera svenska även efter och utanför den obligatoriska undervisningen (Kantelin 2004). Fyra påståenden undersöktes (se 3–6 nedan), varav påståendena 3–5 närmast gäller den inställning man har till att använda och studera svenska medan påstående 6 har att göra med vilket intresse man har att använda svenska utanför skolmiljön.

3. *Om jag hade haft möjlighet att välja hade jag inte läst svenska alls.*
4. *Jag studerar gärna svenska.*
5. *Det är roligt att tala svenska.*

6. *Jag söker alla möjliga tillfällen att öva svenska på fritiden.*

På påståendet ”*Om jag hade haft möjlighet att välja hade jag inte läst svenska alls*” (påstående 3 ovan) svarade nära 70 % att de inte instämde i det.⁹ Med andra ord hade en klar majoritet troligen läst svenska även om det inte hade varit obligatoriskt i skolan. Detta kan ställas i kontrast till 16 % som instämde i påståendet¹⁰, och alltså antagligen inte hade valt att läsa svenska om möjligheten funnits. Såväl fakultetstillhörighet, kön som färdighetsnivå hade betydelse för hur man svarat. Studenterna vid hälso- och idrottsvetenskapliga, ekonomiska samt pedagogiska fakulteten var mest positiva (nära 80 % av studenterna på dessa tre fakulteter hade sannolikt läst svenska även om det inte varit obligatoriskt). Motsvarande siffra för studenterna vid IT-fakulteten var 34 %. Vidare var kvinnliga studenter mer positivt inställda till att läsa svenska än manliga studenter och de som hade bättre kunskaper visade också mer intresse. Nära 90 % av dem på nivå B2 hade sannolikt läst svenska i skolan även om det hade varit frivilligt medan 43 % av dem på nivå A1 antagligen hade gjort det. Värt att notera är ändå att denna senare siffra är ganska hög. Även bland dem med mycket svaga kunskaper i svenska var intresset för att läsa svenska alltså relativt stort.

Vad gäller påståendet ”*Jag studerar gärna svenska*” (påstående 4 ovan), instämde drygt 60 % helt eller delvis i det medan andelen som svarat att de inte gärna läser svenska var 20 %. För detta påstående hade såväl fakultetstillhörighet, kön som färdighetsnivå betydelse och resultaten går helt i linje med dem för påstående 3 ovan. Med andra ord var studenterna vid hälso- och idrottsvetenskapliga, ekonomiska samt pedagogiska fakulteten de mest positiva (drygt 70 % instämde i att de gärna läser svenska) medan studenterna vid IT-fakulteten var mest negativa (endast 33 % svarade att de gärna studerar svenska). På samma sätt var de kvinnliga studenterna klart mer motiverade än de manliga (70 % respektive 48 % instämde i påståendet). Kanske inte helt förvånande är de studenter som bedömts vara på högre färdighetsnivå mer positiva än de med sämre färdigheter: Knappt 90 % av de på nivå B2 instämde i påståendet medan endast 24 % av dem på nivå A1 instämde i att de gärna studerade svenska.

Nära hälften av alla informanter tyckte om att tala svenska, dvs. instämde i påståendet ”*Det är roligt att tala svenska*” (påstående 5 ovan), medan en fjärdedel inte gjorde det. Det bör påpekas här att det är svårt, om inte omöjligt, att avgöra hur informanterna tolkat detta påstående. Det finns åtminstone två möjliga tolkningar, där den ena har betoningen på att det är roligt att *tala* svenska (i motsats till att skriva) och den andra att det är roligt att tala *svenska* (i motsats t.ex. till engelska). Tyvärr kan inte dessa data svara på hur det har tolkats. Klart är ändå att ett instämmande i påståendet pekar på en positiv inställning till att använda svenska medan ett icke-instämmande inte nöd-

9 Med *instämmer inte* menas att man antingen svarat *instämmer inte alls* eller *instämmer inte helt*.

10 Svaren har varit antingen *instämmer delvis* eller *instämmer helt*.

vändigtvis betyder att man är negativt inställd. Det kan t.ex. vara så att man inte har något emot svenskan i sig, men att man tycker det är jobbigt att *tala*.

Vid det här laget, med tanke på resultaten som presenterats ovan, är det knappast överraskande att alla bakgrundsvariabler – fakultetstillhörighet, kön och färdighetsnivå – även här hade betydelse för hur man har svarat på påståendet. Alltså var studenterna vid IT-fakulteten minst roade av att tala svenska (endast 19 % instämde i påståendet). Studenterna vid den humanistiska fakulteten och den pedagogiska fakulteten var mest positivt inställda till att tala svenska (drygt 60 %). Vidare gillade kvinnor i högre grad (57 %) än männen (38 %) att tala svenska och drygt 60 % av dem på nivåerna B1 eller B2 tyckte att det är roligt att tala svenska. Endast 24 % av dem med färdigheter motsvarande nivå A1 instämde i påståendet.

Till skillnad från ovanstående påståenden, vars svar pekar på en generellt sett positiv inställning till svenska – och där alla bakgrundsvariabler spelar en roll – så visar analysen av svaren till påstående 6 att studenterna visar ett ganska lågt intresse för att självmant öva svenska utanför skolan. Endast 6,5 % av studenterna instämde i påståendet "Jag söker alla möjliga tillfällen att öva svenska på fritiden" medan hela 87 % svarade att de inte gör det. Hur man har svarat på detta korrelerade bara med en av bakgrundsvariablerna, nämligen färdighetsnivå. De som bedömts ha bättre färdigheter i svenska sökte i allmänhet fler möjligheter till övning på fritiden medan inte någon av dem på färdighetsnivå A1 instämde i detta påstående. Om det sedan är kunskaperna i sig som gör att de duktigare studenterna söker övning utanför skolan, eller om det är för att de övat på fritiden som gör att de har blivit bra på svenska, är svårt att svara på. Samtidigt kan vi konstatera att även studenter som har svenska som huvud- eller biämne och skall bli svensklärare inte heller alltid söker möjligheter att använda och lära sig svenska utanför svensklektionerna (Kalaja, Alanen, Palviainen & Dufva 2011).

5.2.2 Motivation relaterad till arbetsliv

Att känna att man har konkret och instrumentell nytta av att läsa ett visst språk, kan öka motivationen. Med tanke på att studenterna står på randen till yrkeslivet är det möjligt att vetenskapen om att svenska kan behövas när man söker jobb och är ute i arbetslivet gör att det känns meningsfullt att lära sig svenska. Kursen de går, Akademisk svenska, är ju också utformad så att man bl.a. lär sig vokabulär som rör området man kommer att arbeta med i framtiden. I enkäten fanns två påståenden som rörde detta specifikt:

7. *Att studera svenska är viktigt för mig för det kan hjälpa mig i mitt kommande yrke.*
8. *Jag vill lära mig svenska för att många arbetsgivare efterfrågar svensk kunskaper.*

Resultaten visar att drygt hälften, 57 %, av studenterna tyckte att det är viktigt att studera svenska för att det skulle kunna hjälpa dem i kommande arbetsliv (påstående 7). Samtidigt svarade en fjärdedel av studenterna att de inte höll med om detta. Man kan se att det är av betydelse vid vilken fakultet studenterna läste: Ca 70 % av humanisterna, idrotts- och hälsovetarna samt ekonomerna instämde i påståendet medan endast 26 % av studenterna vid IT-fakulteten gjorde det. Förutom fakultetstillhörighet, fanns det också statistiskt signifikanta samband med kön respektive färdighetsnivå. Återigen hade kvinnor en mer positiv inställning än män (68 % respektive 38 % instämde i påståendet) liksom studenter på färdighetsnivå B2 (86 % av dem instämde i påståendet, att jämföras med 33 % på A1).

Påståendena 7 och 8 kan tyckas representera två sidor av samma mynt, men i själva verket tar man i det första påståendet ställning till huruvida studierna är viktiga *för mig som enskild individ och hur jag fungerar med språket i arbetet* medan det andra påståendet snarare rör vad man tror att *arbetsgivaren* efterfrågar. Det är en intressant skillnad.

Det finns ett fåtal studier som kartlagt vilka språkkunskaper arbetsgivarna faktiskt efterfrågar i Finland och inom t.ex. företagsvärlden anser man att svenska är ett viktigt kriterium vid rekrytering (Meriläinen 2004, EK 2005, EK 2010, se även Karjalainen & Lehtonen 2005). Borenus och Renvall (2005) fann att svenskkunskaper efterfrågades i synnerhet inom handel, industri, IT samt administration och förvaltning. Detta påstående om arbetsgivares potentiella språkkrav är också intressant att undersöka eftersom Akademisk svenska leder till statsexamen för statsförvaltningen som krävs för arbete vid tvåspråkiga myndigheter. Tänker man sig jobb inom statliga myndigheter behöver man alltså i allra högsta grad kunna påvisa svenskkunskaper (se t.ex. Juurakko-Paavola & Palviainen i denna volym, Palviainen 2011a).

Frågan är då hur pass medvetna studenterna är om kraven på arbetsmarknaden. Det visar sig att en majoritet av studenterna vill lära sig svenska för att arbetsgivarna efterfrågar det. Nära 63 % instämde i påstående 8 medan knappt 21 % inte gjorde det. Liksom med föregående påstående, fanns det signifikanta samband med såväl fakultetstillhörighet, som kön och färdighetsnivå (se tabeller 3 a – c).

Tabell 3a. Fördelningen av svar på påstående 8. Jag vill lära mig svenska för att många arbetsgivare efterfrågar svenskkunskaper, enligt fakultetstillhörighet

		instämmer		instämmer inte		vet inte		Totalt	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Fakultet	Humanistisk	59	84,3	6	8,6	5	7,1	70	100
	Samhällsvetenskaplig	49	70	13	18,6	8	11,4	70	100

	Matematisk-naturvetenskaplig	33	47,1	23	32,9	14	20	70	100
	Idrotts- och hälsovetenskaplig	43	61,4	11	15,7	16	22,9	70	100
	Pedagogisk	42	60	17	24,3	11	15,7	70	100
	Ekonomisk	56	80	5	7,1	9	12,9	70	100
	Informations-teknologisk	26	37,1	27	38,6	17	24,3	70	100
Totalt		308	62,9	102	20,8	80	16,3	490	100

Tabell 3b. Fördelningen av svar på påstående 8. Jag vill lära mig svenska för att många arbetsgivare efterfrågar svetskunskaper, enligt kön

		instämmer		instämmer inte		vet inte		Totalt	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Kön	Kvinnor	227	72,8	43	13,8	42	13,5	312	100
	Män	81	45,5	59	33,1	38	21,3	178	100
Totalt		308	62,9	102	20,8	80	16,3	490	100

Tabell 3c. Fördelningen av svar på påstående 8. Jag vill lära mig svenska för att många arbetsgivare efterfrågar svetskunskaper, enligt färdighetsnivå

		instämmer		instämmer inte		vet inte		Totalt	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Betyg	A1	8	38,1	9	42,9	4	19	21	100
	A2	130	54,6	59	24,8	49	20,6	238	100
	B1	140	71,8	31	15,9	24	12,3	195	100
	B2	30	83,3	3	8,3	3	8,3	36	100
Totalt		308	62,9	102	20,8	80	16,3	490	100

Vad gäller fakultetstillhörighet finns det ganska intressanta mönster (tabell 3a). De som är allra mest orienterade mot arbetsgivarkraven är, i tur och ordning, studenter vid humanistisk, ekonomisk samt samhällsvetenskaplig fakultet. Varför humanisterna i så hög grad instämmer i påståendet (jämfört med de andra fakulteterna) har vi faktiskt inget bra svar på, mer än att de kanske rent allmänt har ett större intresse för språk (jfr. Elsinen 2000) och/eller kommer att arbeta inom områden där språkkunskaper är en merit. Att ekonomistudenter ligger högt förvånar däremot knappast, med tanke på att de i hög grad kommer att ha arbetsuppgifter som kräver språkkunskaper (jfr. kartlägningsstudierna av näringslivet ovan).

Intressant är sedan att 70 % av studenterna vid samhällsvetenskaplig fakultet svarat att de instämmer i påståendet. När det gällde *personligt intresse för att studera svenska* liksom påstående 7 ovan ”Att studera svenska är viktigt för mig för det kan hjälpa mig i mitt kommande yrke” uttryckte de nämligen ingen större motivation för svenska. Sannolikt är det just vetskapen om att statliga myndigheter – där många av dessa studenter sannolikt kommer att arbeta – kräver svenskkunskaper som gör att studenterna ser arbetsgivarkrav som en viktig motivationsfaktor för att lära sig svenska. Mönstret för studenterna vid idrotts- och hälsovetenskapliga fakulteten är det motsatta: de visade stort personligt intresse för att studera svenska, och tänkte sig att de kommer ha nytta av svenska i yrkeslivet, medan arbetsgivarkrav tycks vara en mindre stark drivkraft.

Även om en tredjedel av studenterna vid IT-fakulteten och nära hälften av studenterna vid matematisk-naturvetenskaplig fakultet instämde i påståendet, var det klart fler av dem, jämfört med de andra fakulteterna, som *inte* instämde i påståendet. Detta kan betyda antingen att eventuella språkrav från arbetsgivare inte är en motivationsfaktor för dem eller att de helt enkelt inte tror att arbetsgivare efterfrågar svenskkunskaper inom deras fackområden. Engelskan dominerar t.ex. inom IT-branchen, varför man kanske tänker sig att arbetsgivarna vill att man skall vara bra på engelska snarare än svenska. I uppsatsen, med rubriken *Universitetets livets ljusa och mörka sidor*, uttrycker en IT-student detta explicit:

Jag tänker att det är en dålig idé på att studera svenska i hela Finland. Om man boks i något placat som lives ingen svenskar man behöver inte svenska. All svenskor spöker eller dom skulle spöka engelska. I speciell arbete som datatekniker man spöker engelska och alla ord är från det språket. En stor problem är det alla måste läsa svenska. Om svenska varit obligatoriskt språk vill man läsa det mer. Det var fem år sedan, när jag har läsa svenska och jag måste säga det jag har förglömt alla!

För studenterna vid IT-fakulteten gäller också att männen är klart fler än kvinnorna (81 % vs. 19 %) och att de befanns vara generellt sett på en klart lägre CEFR-nivå än studenterna vid övriga fakulteter (86 % av studenterna hade färdigheter motsvarande nivå A1 eller A2).

Som kan ses i tabell 3b och c ovan, spelar såväl kön som färdighetsnivå roll för hur man svarat men dessas inbördes relationer är inte klara. Med andra ord, vilket är viktigast för hur man svarat: att man är man, IT-studerande, eller att man är dålig på svenska?

5.2.3 Kommunikationsbetonad integrativ orientering

En drivkraft, och ett mål, som en inlärare kan ha, är att kunna använda svenska för att få kontakt med och kommunicera med svenskspråkiga personer och fungera i svenskspråkiga områden i olika typer av situationer. I enkäten finns ett påstående som pekar på om man har denna *kommunikationsbetonade integrativa orientering*:

9. *Att studera svenska är viktigt för mig, för med hjälp av språket kan jag fungera tillsammans med svenskspråkiga personer.*

Femtiofem procent av studenterna instämde i påståendet, medan 30 % inte höll med om detta. Med andra ord tyckte något mer än hälften att det är viktigt att studera svenska för att kunna fungera tillsammans med svenskspråkiga personer. Kvinnor och studenter med goda färdigheter i svenska instämde i högre grad än män respektive studenter med sämre färdigheter i detta. Dessa samband var statistiskt signifikanta, liksom även med fakultetstillhörighet. Två fakulteter sticker ut när det gäller hur man svarat: vid idrotts- och hälsovetenskapliga fakulteten svarade 80 % att de instämmer i påståendet, medan endast 26 % av studenterna vid IT-fakulteten gjorde det (se tabell 4). Som redan konstaterats ovan uppvisar studenterna vid idrotts- och hälsovetenskapliga fakulteten ett *personligt intresse för att studera svenska*. Varför intresset är såpass stort vid denna fakultet vet vi inte säkert, men klart är att studenterna som studerar idrottsvetenskapliga ämnen ofta har erfarenhet av internationella kontakter, utbyten och tävlingsverksamhet, inte sällan i de andra nordiska länderna. Idrotts- och hälsovetenskapliga fakulteten vid Jyväskylä universitet är också den enda i sin karaktär i Finland och det finns en egen intagningskvot för studenter med svenska som modersmål. Det är med andra ord sannolikt att de mött svenskspråkiga kurskamrater på universitetet.

Tabell 4. Fördelningen av svar på påstående 9. Att studera svenska är viktigt för mig, för med hjälp av språket kan jag fungera tillsammans med svenskspråkiga personer, enligt fakultetstillhörighet

		instämmer		instämmer inte		vet inte		Totalt	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Fakultet	Humanistisk	43	61,4	18	25,7	9	12,9	70	100
	Samhälls- vetenskaplig	37	52,9	26	37,1	7	10	70	100
	Matematisk- naturveten- skaplig	33	47,1	21	30	16	22,9	70	100
	Idrotts- och hälsoveten- skaplig	56	80	9	12,9	5	7,1	70	100
	Pedagogisk	37	52,9	21	30	12	17,1	70	100
	Ekonomisk	45	64,3	18	25,7	7	10	70	100
	Informations- teknologisk	18	25,7	33	47,1	19	27,1	70	100
Totalt		269	54,9	146	29,8	75	15,3	490	100

5.2.4 Motivation relaterad till kulturmöten

Om orienteringen som behandlades i ovanstående avsnitt har att göra med att man kan använda språket som kommunikativt verktyg i mötet med svenskspråkiga, så handlar *motivation relaterad till kulturmöten* om en drivkraft och ett intresse att få tillgång till och lära känna finlandssvenskt och/eller sverigesvenskt vardagsliv och dess kultur. Påstående 10 nedan handlar om viljan att lära känna svenskspråkiga.

10. *Jag vill lära känna personer som har svenska som modersmål.*

Drygt hälften, 54 %, av studenterna instämde i detta påstående och kvinnor instämde i högre grad än män i påståendet (60 % vs. 43 %). Kön var för övrigt den enda bakgrundsvariabel som korrelerade med hur man svarat. Det mest intressanta är ändå att nästan en tredjedel (30 %) svarat att de inte vet om de vill lära känna personer med svenska som modersmål.

Ett viktigt mål i läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen och gymnasiet är att man lär känna finlandssvensk och sverigesvensk kultur och att väcka nyfikenheten och intresset för dessa (se Juurakko-Paavola och Palviainen i denna volym). Signalerar dessa siffror möjligen ett intresse för

svenskspråkiga och den kultur de representerar, trots intentionerna i läroplanerna? Det är också värt att notera att även studerandena vid den grundläggande yrkesutbildningen (Kantelinen i denna volym) och vid yrkeshögskolorna (Juurakko-Paavola i denna volym) visade det lägsta intresset just gällande kulturmöten.

5.2.5 Lärarens inverkan på studiemotivationen

Inläring sker aldrig i ett vakuum och i klassrumskontexter spelar läraren ofta en central roll. Lärares betydelse för en elevs inläring och motivation kan dock skilja mellan olika individer och en lärares sätt att vara, agera och undervisa kan påverka motivationen positivt såväl som negativt. I enkäten ingick ett påstående som rörde tidigare lärares inverkan på inläring och studiemotivation (påstående 11 nedan).

11. *Mina tidigare lärare har påverkat min inläring och studiemotivation positivt.*

Hälften av alla informanter instämde i detta påstående medan en fjärdedel inte gjorde det.¹¹ För hälften av studenterna har lärare uppenbarligen haft en viktig och uppmuntrande roll. Intervjuer med elever från gymnasieskolor där eleverna är bra på svenska och motiverade att lära sig (Green-Vänttinen, Korkman & Lehti-Eklund 2010) visar just på lärarens viktiga roll. Däremot är det vanligare att tolka vad svaret "instämmer inte" står för. Betyder det att läraren för dessa individer inte har haft någon avgörande betydelse för inläring och motivation generellt (dvs. varken positivt eller negativt), eller är "instämmer inte" snarare ett uttryck för *negativa* erfarenheter? I själva verket kan en lärare man upplevt som dålig inverka negativt på inläring och motivation på samma sätt som en god lärare kan inverka positivt (Elsinen 2000).

Till skillnad från många av de motivationsfaktorer vi undersökt ovan, har fakultetstillhörighet ingen betydelse för hur man svarat. Däremot finns det samband mellan kön och hur man svarat samt färdighetsnivå. Kvinnor tycker i högre grad än män att deras tidigare lärare har påverkat deras inläring och studiemotivation positivt (57 % respektive 40 % instämde i påståendet) och drygt 60 % av dem på färdighetsnivå B1 eller B2 instämde i påståendet, medan motsvarande siffra hos dem på färdighetsnivå A1 var 35 %. I vilken mån bra lärare medverkat till att färdigheterna blivit goda hos den förra gruppen och om mindre bra erfarenheter påverkat inläringen negativt i den senare gruppen kan vi bara spekulera i. Sannolikt är det många faktorer som spelar in på inläringen, varav egenskaper hos en lärare och dennes undervisningsmetoder är en.

¹¹ Det bör påpekas att påståendet här inte specifikt nämner *svensklärares* inverkan på inläringen och studiemotivationen i *svenska*. Då enkäterna samlades in på en kurs i svenska och alla övriga påståenden gäller svenska, tror vi ändå att studenterna också har förknippat detta påstående med svensklärare.

Med tanke på att Akademisk svenska kanske är den enda svenskkursen som universitetsstudenterna deltar i efter gymnasiet, är det viktigt för lärarna på kursen att inse vilken betydelse deras insats har. Elsinen (2000) konstaterar att detta i synnerhet gäller språklärare för vuxenstudier inom särskilda fackområden.

6 Diskussion

Av denna studie framgår att studenterna vid inledningen av studierna i svenska som ska leda fram till språkexamen för statsförvaltningen, generellt sett har svaga färdigheter i svenska: Drygt hälften av studenterna befann sig under CEFR-nivå B1. Vidare kunde vi se att det fanns skillnader mellan fakulteter så att i synnerhet studenter vid IT-fakulteten visade mycket svaga färdigheter medan t.ex. samhällsvetare och pedagogikstudenter hade förhållandevis starka färdigheter. En analys av könsskillnader visade att kvinnliga studenter generellt visade sig ha bättre färdigheter i svenska än manliga studenter och det här är en tendens man kan spåra långt ner i åldrarna (se Tuokko i denna volym för högstadieelevers färdigheter i svenska ur ett könsperspektiv). Samtidigt bör man vara försiktig med generaliseringar då skillnaderna främst gällde två av de undersökta fakulteterna – samhällsvetenskaplig samt ekonomisk fakultet – medan det inte fanns en signifikant skillnad mellan könen vid de övriga fakulteterna. Då man diskuterar könsskillnader i relation till hur bra man kan svenska bör man alltså akta sig för allt för svepande generaliseringar, åtminstone vad gäller högutbildade individer.

Studenterna själva är kritiska vad gäller deras egna kunskaper: endast runt 15 % tycker att de har bra kunskaper i svenska och är nöjda med det de kan. Frågan är om detta är uttryck för en känsla att man inte har uppnått – upplevda eller faktiska – krav som ställts. Eller är det så att man önskar att man hade haft större möjligheter att utveckla sina kunskaper i svenska än vad man haft under skoltiden?

Även om denna studie är begränsad till ett (1) universitet med knappa 500 deltagare är ändå den generellt sett svaga kunskapsnivån hos dessa studenter en viktig larmsignal. Många av dessa studenter tillhör just den grupp som kommer att arbeta i statens tjänst vid olika myndigheter där man kommer behöva ge service på svenska till medborgare. Många studenter kommer i framtiden ha chefspositioner, arbeta som sakkunniga och vara internationellt verksamma. Såväl lärare som studenterna själva står inför en tuff uppgift att inför ramen för en kurs – som ofta inte är längre än 24 kontaktundervisningstimmar och där grupperna är stora – försöka förbättra färdigheterna så mycket som skulle behövas för att nå nivån B1. Denna problematiska situation har redan tidigare diskuterats av t.ex. Niemi (2008) och Palviainen (2010) och måste fortsatt lyftas upp på agendan.

Det är också önskvärt att bättre följa upp elevers och studerandes färdighetsnivåer innan de kommer till universitet och yrkeshögskolor. Med tanke på att Finland har systemet med studentexamensprov finns egentligen mycket

goda förutsättningar att bedöma studentprestationer enligt färdighetskriterier i CEFR. För närvarande är bedömningsskalan relativ vilket gör att den saknar transparens: Ett *laudatur* säger att en viss provtagare klarat sig bra i relation till övriga provtagare, men rent krasst inget om hans/hennes språkliga färdigheter.

Man bör också närmare undersöka vilka konsekvenser frivilliggörandet av svenska i studentexamen 2005 eventuellt har fått för de fortsatta studierna vid universitet och yrkeshögskolor. Sedan svenskprovet blev frivilligt har andelen som skrivit svenska stadigt sjunkit (se figur 2 i Juurakko-Paavola och Palviainen i denna volym). Föreliggande studie kan inte ge svar på om frivilligheten påverkat studenternas kunskaper i svenska då majoriteten av studenterna som deltog hade genomfört sin studentexamen då svenskprovet fortfarande ingick som en obligatorisk del. På vetenskaplig grund man inte kan hävda att kunskaperna nödvändigtvis är sämre för att man inte skrivit provet i svenska. För att hävda något sådant måste man först undersöka eventuella samband och detta har ännu inte gjorts. Vad vi vet däremot är att universitetsstudenter i högre grad än andra väljer att skriva provet i svenska: En uppföljning inom projektet SVE2JU som genomfördes 2009/2010, visade att 91 % av de universitetsstudenter som skrivit studentexamen efter att provet blivit frivilligt 2005, hade valt att skriva svenskan (Palviainen 2011b). Det är en klart högre andel än genomsnittet. Samtidigt vet vi också att denna senare kull universitetsstudenter hade en mer negativ inställning till behovet av att studera svenska än de studenter som besvarade enkäten tre år tidigare (Palviainen 2011a, 76–78, Palviainen 2011b).

Analysen av studenternas inställning till att studera svenska visar att universitetsstudenter generellt sett är klart mer positiva än t.ex. studenter vid yrkeshögskolorna (se Juurakko-Paavola i denna volym). En stor andel av studenterna hade ett personligt intresse av att studera svenska: 70 % svarade att de troligen hade läst svenska även om det inte varit obligatoriskt och 60 % svarade att de gärna studerar svenska. Värt att notera däremot är att studenterna höll sig förhållandevis neutrala eller rentav svala till att lära sig svenska som medel för kulturmöten (*jag vill lära känna personer som har svenska som modersmål*). Denna tendens finns i alla utbildningsstadier (se de övriga undersökningarna i denna volym). Hur kan detta förklaras och vad får det för konsekvenser för undervisning och för samhälle i stort?

När det gällde personligt intresse för att läsa svenska, användning av svenska i arbetslivet och önskan att kommunicera med svenskspråkiga, visade sig de kvinnliga studenterna ha en mer positiv inställning än männen. Kvinnor svarade också i högre grad än männen att tidigare lärare haft en positiv inverkan på inlärning och motivation. Studenterna vid IT-fakulteten, där man antingen kan läsa systemvetenskap eller datateknologi som huvudämne, utmärkte sig som att ha särskilt negativ inställning till svenska och visade låg motivation. Dessa studenter hade också klart sämre färdigheter i svenska än studenterna vid de övriga fakulteterna. Studenterna vid de ekonomiska, humanistiska, pedagogiska och idrotts- och hälsovetenskapliga fakulteterna, å andra sidan, kände i hög grad motivation för att läsa svenska. Samhällsvetare ville läsa svenska i synnerhet för att arbetsgivare efterfrågar det, medan stu-

denter vid natur- och hälsovetenskapliga fakulteten hade ett ganska ljummet intresse för att läsa svenska generellt.

7 Avslutning

Sammantaget kan vi dra två slutsatser från denna undersökning. 1) Färdigheterna i svenska hos universitetsstudenterna är svagare än önskvärt, och 2) universitetsstudenter är generellt sett motiverade att läsa svenska, och klart mer motiverade än t.ex. yrkeshögskolestudenter. Vad gäller färdighetsnivåerna är nog knappast verksamma svensklärare inom den högre utbildningen särskilt överraskade, men det finns skäl för såväl forskare som (utbildnings-)politiska beslutsfattare att allvarligt diskutera situationen. Vad gäller motivation, kan vi dra slutsatsen att teoretisk utbildning och positiv motivation i hög grad går hand-i-hand. I föreliggande studie hade nära hundra procent av universitetsstudenterna en gymnasieexamen med sig i bagaget och även i Juurako-Paavolas studie (denna volym) utmärkte sig studenterna med gymnasieexamen med en mer positiv attityd till svenska än de med examen från den grundläggande yrkesutbildningen. I Tuokkos studie (denna volym) visade det sig att högstadieelever som siktade på gymnasiestudier generellt sett kände god motivation att studera svenska. Även om könsskillnader finns vad gäller motivation – kvinnliga studenter mer positiva än manliga studenter, flickor mer motiverade än pojkar – bör man ta i beaktande att studiebakgrund, studievana och ambitioner kan ha större betydelse för kunskapsnivå och motivation än könet i sig.

Avslutningsvis kan vi konstatera att motivation och goda kunskaper ofta går hand i hand. Samtidigt finns en hönan-eller-ägget-problematik vad gäller ursprunget: Är det motivationen hos en enskild som leder till att man lär sig ett språk bra, eller leder känslan av att man behärskar ett språk till att man blir mer motiverad? För att vända på resonemanget: Har de manliga studenterna vid IT-fakulteten tidigt upplevt tillkortakommande i inläringen av svenska

och därför uppfattat svenska som tråkigt, eller är det en grundläggande negativ inställning som sedan försvårat inläringen?

Litteratur

- Barcelos, A.M.F. & Kalaja, P. Under utgivning. Beliefs about SLA: Teacher. Encyclopedia of Applied Linguistics. Wiley.
- Borenus, A. & Renvall, C. 2005. Ett företag – två språk. En utredning av användningen av svenska i den finländska företagsvärlden samt av användningen av finska på företag i Österbotten. Institutionen för företagsledning och organisation. Svenska handelshögskolan i Helsingfors.
- EK 2005 = Elinkeinoelämän keskusliitto. Työelämän murros heijastuu osamistardeisiin. Osaavaa henkilöstöä yrityksiin. Helsinki.
- EK 2010 = Elinkeinoelämän keskusliitto. Työelämässä tarvitaan yhä useampia kieliä. EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelu 2009. http://www.ek.fi/www/fi/yrityskyselyt/henkilosto_ja_koulutustiedustelu.php?we_objectID=11548 [Hämtad 1.10.2011]
- Elsinen, R. 2000. "Kielitaito – väylä Suomen ulkopuoliseen maailmaan." Yliopisto-opiskelijoiden vieraiden kielten oppimiseen liittyviä käsityksiä kielikeskusopettajan tulkitsemana. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 62. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Elsinen, R. & Juurakko-Paavola, T. 2006. Korkeakouluopiskelijoiden ruotsin kielen taidon arviointi. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisu ja 4/2006.
- Green-Vänttinen, M., Korkman, Ch. & Lehti-Eklund, H. 2010. Svenska i finska gymnasier. Nordica Helsingensia 22. Helsingfors: Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur vid Helsingfors universitet.
- Kalaja, P. & Barcelos, A.M.F. 2003. Beliefs about SLA. New research approaches. Dordrecht/Boston/London: Kluwer Academic Publishers.
- Kalaja, P., Alanen, R., Palviainen, Å. & Dufva, H. 2011. From milk cartons to English roommates: Context and agency in L2 learning beyond the classroom. I: P. Benson & H. Reinders (red.) Beyond the Language Classroom. Palgrave Macmillan, 47–58.
- Kantelinen, R. 2004. Ruotsin kielen opiskelumotivaation sisäiset ulottuvuudet eri kouluopiskelukonteksteissa: peruskoulussa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa. Ruotsin kielen opiskelumotivaatiosta yleisivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia N:o 89, 103–123.

- Karjalainen, S. & Lehtonen, T. (red.) 2005. Että osaa ja uskaltaa kommunikoida – akateemisissa ammateissa tarvittava kielitaito työntekijöiden ja työnantajien kuvaamana. Helsinki: Helsingin yliopiston kielikeskus.
- Lag om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003)
- Laine, E. & Pihko M-K. 1991. Kieliminä ja sen mittaaminen. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen julkaisusarja A. Tutkimuksia 47.
- Meriläinen, T. 2004. Keskisuomalaisten pk-yritysten kansainvälistyminen. Keski-Suomen työvoima- ja elinkeinokeskuksen julkaisuja B1. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Niemi, H. 2008. Korkeakoulututkintoihin kuuluvan ruotsin kielen taidon osoittaminen. Korkeakoulujen ruotsinopettajien käsityksiä virkamiesruotsin merkityssisällöistä ja sen taitotasovaatimusosan toteutumisesta. Doktorsavhandling. Acta Univ. Oul. E 99, 2008.
- Nordqvist Palviainen, Å. & Jauhojärvi-Koskelo, C. 2009. Mitt i brytpunkten: Finska universitetsstudenters åsikter om svenska. I: L. Collin & S. Haapamäki (red.) Svenskan i Finland 11. Åbo: Åbo universitet, 125–133.
- Palviainen, Å. 2010. The Proficiency in Swedish of Finnish-speaking University Students: Status and Directions for the Future. Apples – Journal of Applied Language Studies, Vol. 4, 1, 2010, 3–23. <http://apples.jyu.fi/> [Hämtad 20.2.2011]
- Palviainen, Å. 2011a. Frivillig svenska? Utbildningsrelaterade konsekvenser. Magma-studie 3/2011. Helsinki: Tankesmedjan Magma <http://www.magma.fi/magma-media/frivillig-svenska> [Hämtad 19.6.2011]
- Palviainen, Å. 2011b. Från lågstadium till arbetsliv. Vad händer på vägen? Föredrag på seminariet Tradition och förnyelse i svenskundervisningen i finska skolor. Arrangör: Svenska Litteratursällskapet, 21 januari 2011. Hanaholmen.
- Statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004)